

01

03

01 DOBOVÝ POHĽAD NA MYJAVU
02 PRVÁ TLAČENÁ POZVÁNKA NA PREDSTAVENIE GRÓF BEŇOVSKÝ ALEBO SPRISAHANIE NA KAMČATKE, KTORÉ SA KONALO NA MYJAVE 29. MARCA 184
03 SAMUEL ŠTÚR (1818 – 1861) – MLADŠÍ BRAT ĽUDOVÍTA; HRAL VO VŠETKÝCH ŠTYROCH HRÁCH, KTORÉ PRIPRAVILI PREŠPORSKÍ ŠTUDENTI V ROKOCH 1841 – 1842. V HRE STARÝ KOČIŠ PETRA III. STVÁRNIL KOČIŠA PRISPÍŠILA, V DIVOTVORNOM KLOBÚKU SA MU UŠLA ÚLOHA KOLIÁŠA, V GRÓFOVI BEŇOVSKOM DOSTAL ROLU RIADITEĽA A V HRE NEVOĽNÍCI ALEBO IZIDOR A OĽGA STVÁRNIL ÚLOHU KNIEŽAŤA VLADIMÍRA
04 ĽUDOVÍT ŠTÚR (1815 – 1856) ZOHRAL DÔLEŽITÚ ÚLOHU PRI OBSADZOVANÍ ÚLOH DO HRY GRÓF BEŇOVSKÝ ALEBO SPRISAHANIE NA KAMČATKE
05 UKÁŽKA Z RUKOPISNEJ KRONIKY SAMUELA JURKOVIČA O ČINNOSTI DIVADLA

Pozwánj
k
Diwadelnj Zábawė,
která se k prospěchu diwadelnjch přjpraw,
na Mygawě w Nitránské Stolici dne 29ho Března l. 1842 držeti bude,
a sice prowozowánjm
Činohry w 5. Gednánjch
pod názwem:
Hrabě Beňowský,
čili
Spiknutj na Kamčatce.

Osoby:

Ředitel, na Kamčatce, - - p. Sam. Štúr
Afanazye, geho dcera, - - panna Zuzan. Kolený
Feodora, gegj společnice, - - Anna Kolený
Setnjk, nad Kozáky. - - p. Štěp. Lajda
Hrábě Beňowský, - - Daniel Kolený
Krustěw, - - - Ondr. Prasutowic
Štěpanow, - - - Wratisl. Franciši
Kudrýn, - - - spiklj, Ludew. Šnitka
Baturýn, - - - Jos. Martesjk
Wazyli Jurčinin, - - - Jurenka

Wjce spiklých, - - Předmerský, Wálašek
Kulosow, Poručnjk, - - - Ludew. Šnitka
Čulosnjkow, lodnj setnjk, - Aug. Krčmery
Gryģory, geho stryc, - - Jos. Martesjk
Kasarynow, Kupec, - - Ludew. Sulek
Djtky Kasarynowy. - - Sam. Kolený, Aug. Sulek
Wogák. - - - Jurenka
Stráž. - - - - Jurenka

Napowědatel p. Karel Walowič.

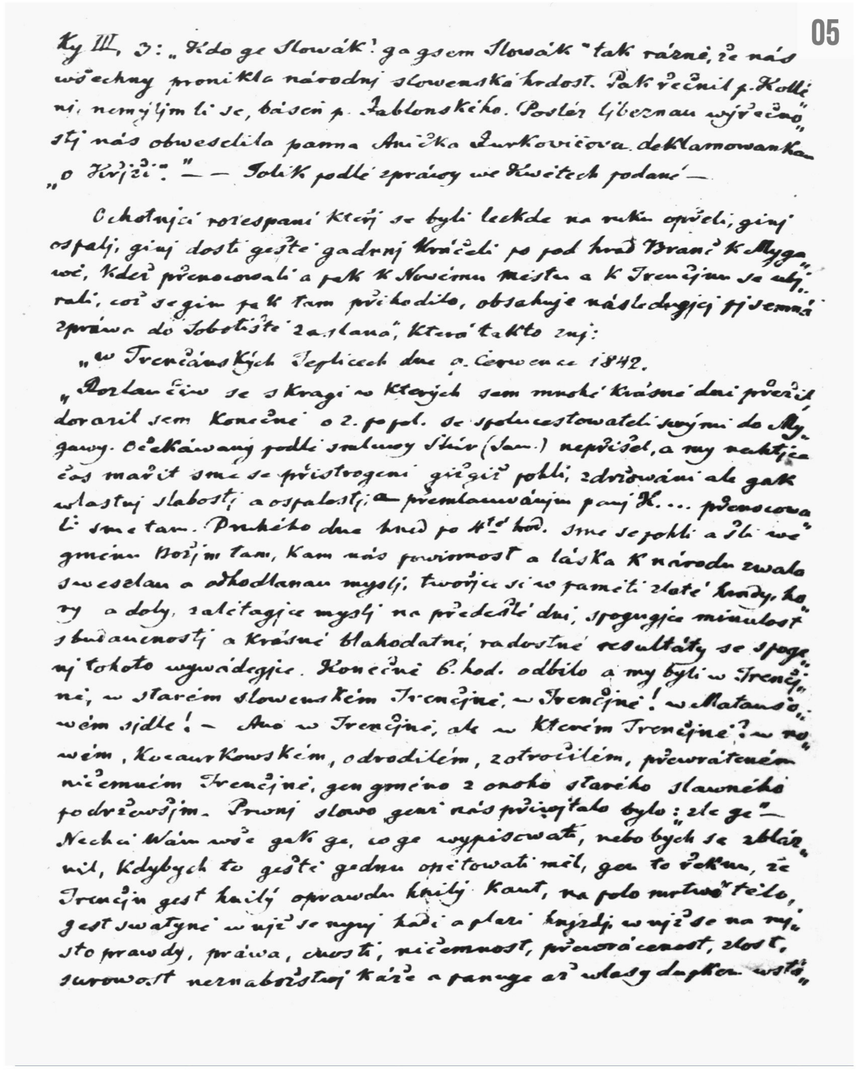
Každému laskawému přjzniwci zábawy našj djwadelnj, a gazyka našeho slowenského na wůli se necháwá, čjm k cjli wyše oznámenému dobrotiwě přispěti ráčj.

Začátek o hodině 6. wečernj.

02

04

05

Ky III. 3: „Kdo ge Slowák! ga gsem Slowák "taki ráznì, že nás
wšechny proniklo národnj slowenská hrdost. Pak přečtl p. Kolle
ný, nemýlím li se, báseň p. Jablonského. Poslèz Gbelnau wýřečnost,
stj nás obwesclila panna Anička Jurkowičowa deklamowanka
„o Živěně:" — Tolik podlé zprávy we Diwitech podané —

Očekáwajcj rozespanj kteřj se byli lecktde na ruku opřeli, ginj
ospalj, ginj dosti gestě gadrnj kráčeli po pod hrad Branč k Myga
wi, kdež přenocowali a pak k Nowému městu a k Trenčjnu se ubj
rali, což se gim pak tam přihodilo, obsahuje následugjcj bystrná
zpráwa do Sobotiště zaslaná, která takto zně:

„w Trenčjnskych Teplicech dne 9. Cerwence 1842.

„Dorazil sem se skragi na Kterých sem mnohé krásné dni přetrá
dowal. Konečně o 2. po pol. se spolucestowateli swými do My
gawy. Očekáwaný podlé sraženy Štúr (Sam.) nepřišel, a my nechtjce
čas marně smě se přistrogeni giřjgiť podli, zdržowáni ale gakž
wlastnj slabostj a ospalostj — přemlauwánjm paní K. ... přenocowa
li sme tam. Prwního dne hned po 4té hod. sme se gjeli a gsme we
gmenu Božjm tam, kam nás powinnost a láska k národu zwala
weselau a odhodlanau myslj, tworjce si we paměti zlaté hody, ho
ry a doly, zalétagjce myslj na předešlé dni, spogugjce minulost
s budaucnostj a krásné blahodatné, radostné resultáty se spoge
nj tohoto wyswáděgjce. Konečně 6. hod. odbilo a my byli w Trenčj
ně, w starém slowenském Trenčjně, w Trenčjně! w Matauše
wém sidle! — Ano w Trenčjně, ale w kterém Trenčjně? w no
wém, Kucaurkowském, odrodilém, zotročilém, přewrácenem
nečemuném Trenčjně, gen gmeno z onoho starého slawného
podržewšjm. Prwnj slowo gsem nás přjwjtalo bylo: zle ge —
Nechci Wám wše gak ge, co ge wypisowati, nebo bych se zblá
nil, kdybych to gestě gednu opětowati měl, gen to řeknu, že
Trenčjn gest hnilý opravdu hnilý kaut, na pole mrtwé tělo,
gest swatyně w nježto nyny hadi a plazi hnjzdj w nježto na mj
sto prawdy, práwa, ctnosti, nečemnost, přewrácenost, zlost,
surowost nemravnosti kážo a panuge ač wlasy dopřen wšeč

ĽUDOVÍT ŠTÚR AKO ROZHODCA DIVADELNÉHO SPORU

Informácie o divadelných predstaveniach v Nitrianskej stolici, ktoré pripravovali prešporskí študenti a miestni ochotníci, sa šírili veľmi rýchlo. Obecenstvo prichádzalo na „divadelné zábavy“ z celej stolice a mladí nadšenci nachádzali mnohých podporovateľov. Jedným z nich bol aj Ľudovít Štúr, ktorý vyzdvihoval dôležitosť predstavení v domácom jazyku a povzbudzoval študentov k literárnej činnosti. Veď medzi divadelníkmi mal mladšieho brata Samuela, vtedy študenta teológie na prešporskom lýceu, ktorému ochotníci zverovali najmä hlavné úlohy.

Ľudovíta Štúra si ako lyceálneho pedagóga a národného aktivistu vážili nielen študenti, ale aj organizátori kultúrnej a osvetovej činnosti. Často s ním diskutovali na tému podstaty dramatického umenia alebo žiadali radu v otázkach uvádzania hier. Raz ho dokonca museli poprosiť, aby sa stal arbitrom vo vážnom spore, ktorý ohrozoval uvedenie hry *Gróf Beňovský alebo Sprisahanie na Kamčatke*. Študenti zamýšľali vystúpiť s hrou na Myjave počas veľkonočných sviatkov v roku 1842. Základný príbeh drámy sa dotýka okolností uväznenia Mórica Beňovského na sibírskom polostrove Kamčatka a jeho dramatického úteku spolu s ostatnými väzňami. Študenti si text vybrali preto, aby ním potešili obecenstvo Nitrianskej stolice, lebo hlavný hrdina gróf Móric Beňovský bol rodákom z tohto kraja. Na uvedenie hry sa začali pripravovať ešte v Prešporku počas vianočných sviatkov roku 1841, keď nemali študijné povinnosti a mohli sa venovať divadlu. So spomínaným textom však mali problémy už v minulosti, konkrétne s hereckým obsadením i s technickou realizáciou. Tie ich neobišli ani tentoraz. Len čo pristúpili k rozdeľovaniu úloh, bolo počuť prvé hádky.

Jablkom sváru sa stalo obsadenie titulnej postavy grófa Mórica Beňovského, ktorú chceli stvárniť hneď dvaja študenti, Daniel Koléni i Samuel Štúr ml. Najskôr sa dohodli, že grófa zahrá Štúrov mladší brat, ale keď pristúpili ku skúške, zrazu jeden z mladíkov, Daniel Koléni „tiež chuť na úlohu dostal – aj preto, že bol Nitranom, a Beňovský tiež Nitranom bol, a tiež i preto, že divadlo sa malo konať v Nitrianskom kraji“. Mladí sa napokon rozhodli, že o titulnú rolu budú žrebovať. Žreb padol na Samuela Štúra, čo však pobúrilo Danielove sestry, ktoré svoje účinkovanie podmienili tým, že na javisko vystúpia len vtedy, ak úlohu grófa dostane ich brat. Pre nezainteresovaných to bol možno banálny pseudoproblém, no z pohľadu mladých „búrlivákov“ išlo o hotovú katastrofu. Veď do príprav inscenácie už investovali nemalé finančné prostriedky a sestrám Koléniovým zverili roly Afanázie a Feodory. Tie však trvali na svojom a vystúpenie podmieňovali bratovou hlavnou úlohou.

Rozpory v mladom kolektíve sa len stupňovali. Do atmosféry hádok a neporozumení napokon zasiahol Ľudovít Štúr. Priklonil sa k požiadavke sestier Koléniových a v záujme zdarného predstavenia výrazne apeloval na mladšieho brata Samuela. A tak príhovor najvyššej inštancie Ľudovíta Štúra „priviedol brata Samuela Štúra k tomu, že ochotne Beňovského Danielovi Kolénimu prepustil“. Prípravy na budúcu divadelnú hru sa mohli začať. Dobová kritika dokonca potvrdila, že úlohy boli rozdelené správne – v prílohe časopisu *Květy* uverejnil Jozef Miloslav Hurban obsiahlu reflexiu predstavenia, v ktorej konštatuje, že ochotníci „dokonale a individuálnym svojím darom a spôsobnostiam primerane úlohy medzi seba rozdelili“ a hru ako celok výborne vybudovali. Príbeh o väznení grófa Beňovského na Kamčatke napokon na Myjave odohrali 29. marca 1842 s mimoriadnym diváckym úspechom – „potlesk sa sotva utíšiť mohol“ a herci boli viackrát vyvolaní na scénu. Ľudovít Štúr ako arbiter zvíťazil!

01

01 DOBOVÝ POHĽAD NA TRENČÍN, V KTOROM NEDOVOLILI PREŠPORSKÝM ŠTUDENTOM VYSTÚPIŤ S HROU GRÓF BEŇOVSKÝ ALEBO SPRISAHANIE NA KAMČATKE

02 ANNA JURKOVIČOVÁ (1824 – 1905) V KOSTÝME GRÓFKY OĽGY V RAUPACHOVEJ HRE NEVOĽNÍCI ALEBO IZIDOR A OĽGA UVEDENEJ V SOBOTIŠTI 4. JÚLA 1842

03 PLAGÁT ZAKÁZANÉHO PREDSTAVENIA GRÓF BEŇOVSKÝ ALEBO SPRISAHANIE NA KAMČATKE, KTORÉ CHCELI PREŠPORSKÍ ŠTUDENTI UVIESŤ V JÚLI 1842 V TRENČÍNE

04 POZVÁNKA NA DIVADELNÚ ZÁBAVU DO SOBOTIŠŤA, KDE SA 4. JÚLA 1842 KONALA PREMIÉRA HRY NEVOĽNÍCI ALEBO IZIDOR A OĽGA (V HLAVNÝCH ÚLOHÁCH VYSTÚPILI ANNA JURKOVIČOVÁ, JÁN FRANCISCI A SAMUEL ŠTÚR)

05 SÚČASNÁ PODOBA KAŠTIEĽA V SOBOTIŠTI, V KTOROM UVIEDLI V ROKU 1842 HRU NEVOĽNÍCI ALEBO IZIDOR A OĽGA

06 PAMÄTNÁ TABUĽA VENOVANÁ PRVÝM DIVADELNÝM AKTIVITÁM V SOBOTIŠTI

02

Pozwánj
k
Diwadelnj Zábawě,
která se k prospěchu zdegssich dwau nemocnic, (spitálů)
w slobod. a král. Městě Trenčjně nad Wážem
dne Čerwence l. 1842
držeti bude,
a syce prowozowánjm
Činohry w 5 Gednánjch
pod názwem:
Hrabě Beňowsky,
čili:
Spiknutj na Kamčatce.

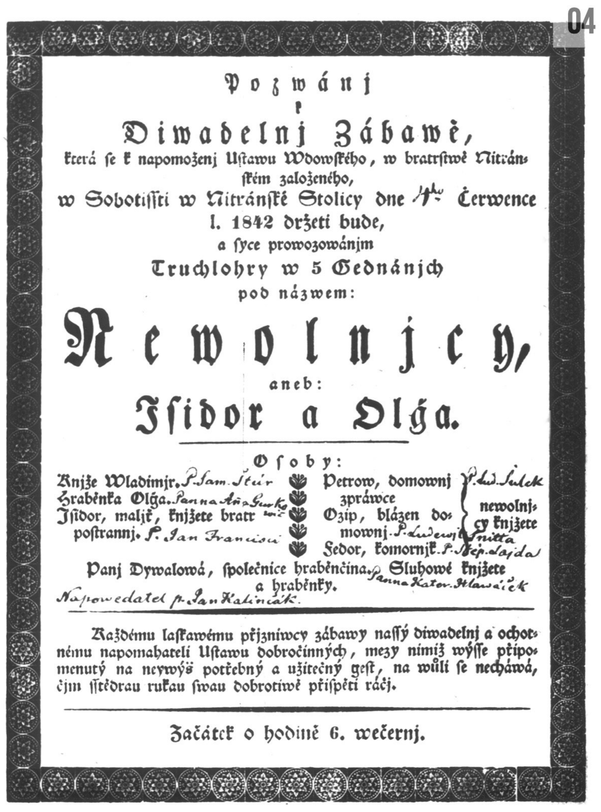
Osoby:

Riditel na Kamčatce.		Wjce spiklých.
Afanazye, geho dcera.		Kulosow, Poručnjk.
Feodora, gegi společnice.		Čulosnjkow, lodnj setnjk.
Setnjk, nad Kozáky.		Gryšgory, geho strýc.
Hrabě Beňowsky,		Kasarynow, kupec.
Zrustěw,		Dzeky Kasarynowy.
Stěpanow,	spiklj.	Wogák.
Rudrýn,		Stráž.
Baturýn,		
Wazyli Jurčinin		

Wchod do Diwadla Welectěnému obecenstwu následownĕ se ponechává, totiž: prwnj mjsto dle wůle a ljbosti; druhé 25 kr.; třetj 15 kr. w. č., kteréžto penize k cjli wýsse oznámenému se obrátj.

Začátek o hodině 6. wečernj.

03

Pozwánj
k
Diwadelnj Zábawě,
která se k napomožení Ustawu Wdowského, w bratrstwě Nitránském založeného,
w Sobotisšti w Nitránské Stolicy dne 4ho Čerwence
l. 1842 držeti bude,
a syce prowozowánjm
Truchlohry w 5 Gednánjch
pod názwem:
Newolnjcy,
aneb:
Jsidor a Olga.

Osoby:

Knjže Wladimjr. P. Sam. Štúr
Hraběnka Olga. Panna Anna Jurk.
Jsidor, maljč, knjžete bratr nev.
postrannj. P. Jan Francisci
Petrow, domownj zprávce
Ozip, blázen domownj. P. Ludevít Kuzmány
Fedor, komornjk. P. Jos. Ladislav Sulek
Panj Dywalowá, společnice hraběnčina, a hraběnky. Panna Kateř. Hlaváček
Sluhowé knjžete
Napowědatel p. Jan Kalinčák.

Každému laskawému přjznivcy zábawy nassý diwadelnj a ochotnému napomahateli Ustawu dobročinných, mezy nimiž wýsse připomenutý na newýš potřebný a užitečný gest, na wůli se nechává, čjm štědrau rukau swau dobrotiwě přispěti ráčj.

Začátek o hodině 6. wečernj.

04

05

06

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

V MESTE TRENČÍN ODMIETLI SLOVENSKÉ PREDSTAVENIE

Druhý zásah Ľudovíta Štúra do divadelných aktivít slovenských ochotníkov sa zhodou okolností opäť spája s hrou *Gróf Beňovský alebo Sprisahanie na Kamčatke*. V júli roku 1842 cestovali študenti po Slovensku, aby v niektorých mestách uviedli hru, s ktorou mali na Myjave veľký úspech. Zavítali aj do mesta Trenčín, kde si už vopred dohodli vystúpenie v prospech miestnych nemocníc. Všetko bolo zariadené, plagáty vytlačené a rozvešané, študenti si poctivo opakovali úlohy a pripravovali sa na večerné predstavenie. V istej chvíli sa však Samuel Jurkovič dozvedel, že ochotníci majú striktný zákaz účinkovať v meste. Mestská vrchnosť jednoducho nedovolila hru *Gróf Beňovský alebo Sprisahanie na Kamčatke* v podaní prešporskej študujúcej mládeže v Trenčíne uviesť.

V meste sa práve vtedy nachádzal aj Ľudovít Štúr. Nevieme, či išlo o náhodu alebo do Trenčína zavítal zámerne, aby si mohol pozrieť predstavenie či stretnúť sa s mladším bratom Samuelom, ktorý sa v hre zhostil jednej z hlavných úloh. Po informácii, že ochotníci majú zákaz vystupovať, vyhľadal Samuel Jurkovič v tejto záležitosti Ľudovíta Štúra a poprosil ho o pomoc. Ten ochotníkom poradil, aby sa nevzdali a za každú cenu sa usilovali získať povolenie. Dokonca sa so študentmi viackrát stretol, aby ich povzbudil v ťažkej situácii. V kronike divadla nachádzame záznam zo stretnutia so Štúrom, ktorý ochotníkov znovu pozdvihol nabádajúc ich, aby „na takej hanbe a potupe neprestávali, veď tým by len potvrdili, že sú takí, za akých ich vyhlásili“, a ponúkol im, že spolu pôjdu za predstaviteľmi mestskej správy. Samuel Jurkovič a Ľudovít Štúr sa teda znova vybrali za kapitánom a richtárom, ale ako píše Jurkovič v kronike, „zostalo predsa pri starom“. A tak aj napriek obrovskej ochote, aj napriek „dobrej a šľachetnej vôli“ Ľudovíta Štúra ostali ich plány neuskutočnené. Posledná veta, ktorou Jurkovič opisuje nepríjemnú situáciu, hovorí za všetko: „Trenčín je hnilý kút, na tom dosť!“

Vrchnostenské úrady mesta Trenčín mali ohromný strach z akýchkoľvek slovenských aktivít prezentovaných na verejnosti, a preto ani intervencia Ľudovíta Štúra nepomohla študentom, aby mohli v meste realizovať očakávanú „divadelnú zábavu“. Strach zo slovanskej a slovenskej agitácie bol silnejší než požiadavky obyvateľov mesta, aby sa predstavenie konalo. Podľa Jurkovičových záznamov v kronike sa totiž pred príchodom ochotníkov po meste rozchýrilo, že divadelníkov podporuje cárske Rusko a ich cieľom je „propaganda ruská, zúrenie proti maďarizmu a zvlášť Zaymu“. Divadelníkov označili ako „zradcov vlasti“ a rebelantov a odporučili im čo najskôr opustiť mesto.

Po zákaze uviesť hru v Trenčíne prešiel divadelný kolektív cez Uhrovec do Turca a Liptova. V kolíske ochotníckeho divadla, v Liptovskom Svätom Mikuláši, zahrali tragédiu nemeckého dramatika Ernsta Benjamina Salomoa Raupacha *Nevoľníci alebo Izidor a Oľga*. Hru uviedli prvýkrát len pár dní predtým, 4. júla 1842 v priestoroch kaštieľa barónky Pöckovej v Sobotišti, s ohromným úspechom. Všetci diváci „jednohlasne, búrlivo, rukami tlieskajúc“ vyvolávali na scénu hlavnú hrdinku Oľgu (Annu Jurkovičovú) a neprestali kričať, kým sa nevrátila na javisko. Rovnaký úspech mali ochotníci aj v Liptovskom Mikuláši, kde sa predstaveniu dostalo „chvály veľkej od obecenstva“ a študenti získali povesť vynikajúcich hercov. Divadelnú zábavu dokonca navštívili aj známi národovci Michal Miloslav Hodža a Gašpar Fejérpataky Belopotocký. Po účinkovaní v Liptovskom Mikuláši sa študenti rozišli do svojich domovov, aby si ešte užili prázdniny.

A hoci intervencia Ľudovíta Štúra týkajúca sa uvedenia hry v meste Trenčín nebola úspešná, jeho iniciatíva je dôkazom toho, že divadelné aktivity prešporských študentov pozorne sledoval, pomáhal im riešiť niektoré problémy a tešil sa z ich úspechov. Veď po skončení prázdnin sa „žiactvo zo všetkých strán hrnulo do Bratislavy“, aby sa mohlo vzdelávať zvlášť v „ústave pod vedením učiteľa Ľudovíta Štúra“, ako nám to v kronike opisuje Samuel Jurkovič, organizátor divadelného života a národných aktivít v Nitrianskej stolici.

01

Slovenská zábava v Brezňe.

No čože to buďe zase za pálenčená história z tohoto chírečnjeho Brezna? pomislí si vari ňejeden vzácni čitateľ, a milostná čitateľka novín našich. Ale milí prjateľja v Slovenstve, jestliže sa nazdávaťe, že naše Brezno inšje ňezná ako pálenku náruživo zastávať, pod jej zástavou udatňe bojuvať, a kapusňicu mjesto vína po 20—22 grajc. vo svojom okolí predávať, musíte mi milostivo prepáčiť, keď vám povjem: krajaňja! naše Brezno veru ňeznáťe, lebo sa tu aj veci hodňe dúležitje konajú! — Abi som ale k tomu čo vlastňe oznámiť mjeňim ňeskočiu, ňesmjem sa s dvermí do izbi vrúťiť, ale musím naších svatobních pitačou običajňe od stvoreňja sveta začínajúcich nasledovať.

Od kedi vlastňe to s istotou ňeznám, že ale od hodňe dávna v našom Brezňe ďivaďelnje kusi hňeď v súkremních domach, hňeď zase v svetlici meskjeho hostinca sa hrávali, a že takto prevodzovanje kusi často aj Českje Kveti chvalitobňe zpomínali, sa ňejeden z v. naších čitateľou rozpomeňje. Že ale prevodzovaňja, kďe ochotňíci k povíšeňú lešeňja (javiska, bíni) vždi doski shladávať musja, s mnohimí ňepríjemnosťamí a prekážkami bíva spojenuo, dali ochotňíci naši v najnovšom tomto čase velmi primeranuo cjelu dokonale odpovedajúce, tak sporjadanuo lešeňja spravit, že sa velmi lahko rozobrať, a zase v okamžeňí vistavit muože (bo sa svetlica hostinca, v ktorej sa hráva vo fašanku často na tlačjareň prevracja), ktoruo ačpráve celí potrební materiál sl. mesto darovalo, začo mu srďečnú vďaku osvedčujeme, više 200 zl. v. č. stálo — z kaďe sa dá zavjerať, že naši ochotňíci majú ohňiví zápal za vec ďivaďelnú, a žjadnich obetí ňelutujú, ktorje polepšeňja a zvelebeňja ích ďivadla požaduje. Má teda naše Brezno stálo a dokonaluo javisko, z čoho sa všecci prjateľja ďivadla srďečňe tešíme. Ňetešili sme sa ale, keď s novím tímto nádherním ďivadlom chrám náš Thalie novje a

02

01 ĽUDOVÍT ŠTÚR (1815 – 1856) SPRÁVCA A VYDAVATEĽ SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH NOVÍN

02 NA STRÁNKACH ORLA TATRANSKÉHO VYCHÁDZALI PODROBNÉ SPRÁVY O DIVADELNÝCH ZÁBAVÁCH V KRAJINE (8. MÁJ 1846, Č. 29)

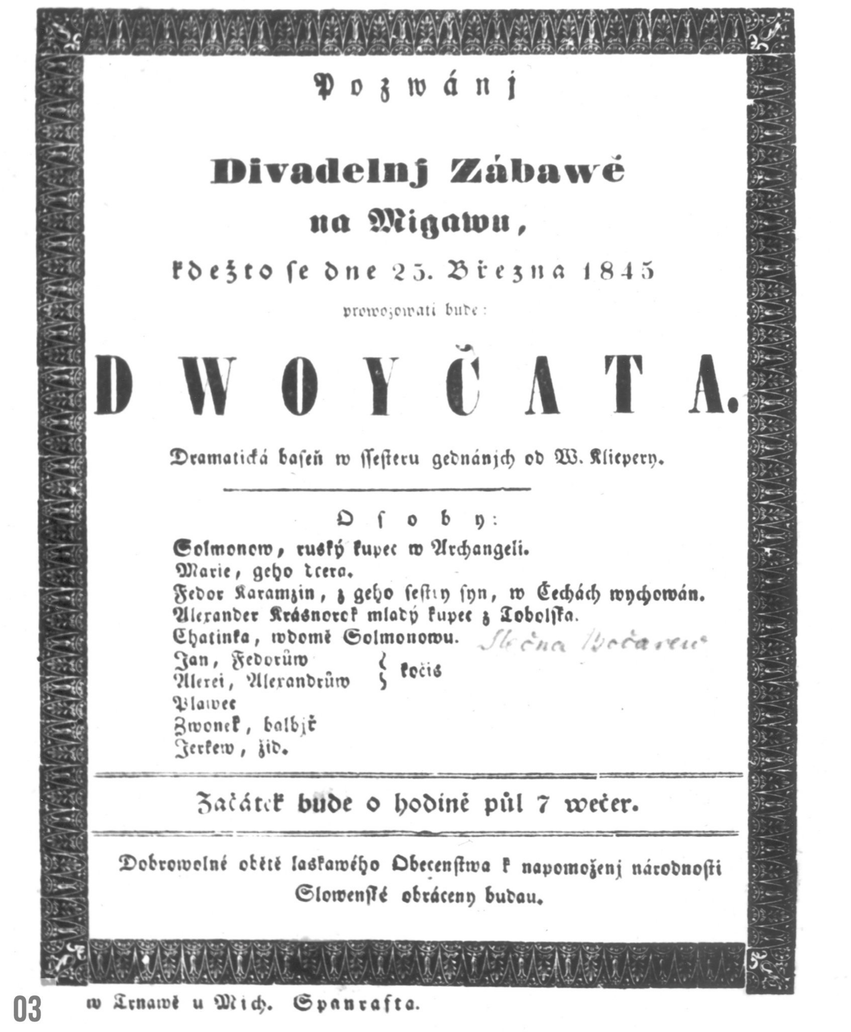
03 POZVÁNKA NA DIVADELNÚ ZÁBAVU NA MYJAVU, KDE V MARCI 1845 UVIEDLI HRU VÁCLAVA KLIMENTA KLICPERU DVOJČATÁ

04 TITULNÁ STRANA PRVÉHO ČÍSLA ORLA TATRANSKÉHO (8. AUGUST 1845)

05 PRVÉ ČÍSLO SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH NOVÍN (1. MÁJ 1845)

06 JOZEF MILOSLAV HURBAN (1817 – 1888) – EVANJELICKÝ KŇAZ, LITERÁT, POLITIK; POPREDNÝ ČINITEĽ SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO A LITERÁRNEHO ŽIVOTA

07 UKÁŽKA DOBOVEJ „REKLAMY“ NA DRÁMU MIKULÁŠA DOHNÁNYHO PODMANÍNOVCI, KTORÁ VYŠ[illegible] V ORLOVI TATRANSKOM (3. MAREC 1848, Č. 89)

Pozwánj

Divadelnj Zábawé na Migawu,

kdeżto se dne 25. Března 1845

prewożowati bude:

DWOJČATA.

Dramatická baseň w ssesteru gednánjch od W. Klicpery.

Osoby:

Solmonow, ruský kupec w Archangeli.
Marie, geho dcera.
Fedor Karamzin, z geho sestry syn, w Čechách wychowán.
Alexander Krásnorek mladý kupec z Tobolska.
Chatinka, wdowě Solmonowu.
Jan, Fedorův
Alexei, Alexandrův } kočis
Plawec
Zwonek, balbjč
Jerkew, žid.

Začátek bude o hodině půl 7 wečer.

Dobrowolné obětě laskawého Obecenstwa k napomoženj národnosti Slowenské obráceny budau.

w Trnawě u Mich. Spanrafta.

03

04

1. Číslo.

OROL TATRÁNSKI.

1 Ročník. Pjatok d.˙ 8. Klasňa. 1845.

K Orlovi!

Od Bohdana Hrobońa.

Od chladních skál ces vekovitje mraki
Pust' sa, Orol náš, na krídla! *)
Ňes sa vážňim volním letom
Sťa **) čjerne v búrke oblaki;
Otáčaj bliskavje zraki
Keď ďalšim pleteš svetom
A strážiť buďeš večnje roďin Tatri sídla!
Ňech po hradou rozvalinách
Sovi hlboko pod ňebou húkajú,
Ňech na mrtvoli zljetajú
Havrani hladuje v pustinách:

Orol náš, ti sa s víchricou
Krúť do ňebeskej výšini,
A z čjerňavi bliskavicou
Osvecuj Tatjer dolini.

Orol náš, Orol! ňejeden rok minuv,
Čo si ti zaspau na visokej stráži,
Ňejedňa hvjezda človečenstvu zhasla,
Ňejeden národ zkvitou a zahinuv,
Ňejedna búrka hňjezdo tí zatjasla:
A ti na svatom drjemaj si Kriváňi.
Rozprávaj že nám sen svoj dlhí, krásni,
Zjav duše svojej nám tajnuo viďeňje,
Z ňeho nám skvitňe vek čo ňebe jasní,
A život pekní jak božskuo nadšeňje.
Ťebe sa Tatri duša večnomladá
Jak miláčkovi zjavila,
Ona snom tvojím sťa hvjezda ligotná
Noci mrákotnej svjetíla.
Oj ti vídavaš tvár jej aňjelovú,
Keď sa nad plesom poletujúc smeje,
A do mhli sivej hanblivo oďeje.
Ti ju vídavaš jako perli vkladá,
A sipe iskri do sňehu meňivje,

Jak veňcí kvetom skalini šeďivje;
Na kremeňje strmín boki
Leje jarkou strjebrotoki
Do prjepastí sa peňjace;
A hňeď s vetrom na oblaki sadňe,
A smelím okom do slnca pohljaďňe,
A metá hadi bleskami sipjace,
A trasje chmári hrmotom hučjace.
Orol náš, i ti vsadňi na oblaki,
A leť v ďalekje končini!
Keď sa poňesješ nad sinmi verními
Ňech prebleskujú chmárou rozďelenou
Hvjezdi náďeje z výšini;
Straš duše hrješne bleskami hroznimi,
Slzami pokrop dávne zboreňini.

Od huor k horám, kďe zakljati duch drjemau od tísícletja,
Porozpínaj krjela čjerne jako rúšku smútkovú,
A šuchotom víchrolomním spjevaj dumu hrobovú.
Duma puoďje s duchom božím od stoletja do stoletja,
Puojďe po tom svete našom jako vlni mórom letja.
Od huor k horám, kďe duch stíjeva na budúce tísícletja,
Jak srďití skalolomec naválaj balvání *) chmár,
Krupobitím a perúnmi nad kolískou ducha žjar;
A keď hori ohňom prasknú do prjepastí vlet hrmotnej,
Viletíš s tvárou aňjela na krjelach zori ligotnej!

*) Velkje, ohromuje skaliská.

Najstaršje prihodi na zemi Uhorskej a jej základi.

Od Ludevíta Štúra.

Každí, kdo je len trochu zvedavejší, rád sa dozvedá o predešlích príhodách toho mjesta, na ktorom je osadení a každí chír o tom čo sa s ním dakedi robilo, s radostjou načúva. Obecní človek rád slícha vípravki o predkoch rodíni svojej, o mjeste na ktorom život trávi, človek vjac vzdelaní ňeuspokojuje svoju zvedochtivosť len tímto, ale sa aj na príhodi širších a vetších okolí, višších a rozsjahlejších zvazkou dopituje: jeho ďjeď zaujímajú ďejini

*) Krjedla, krjela.
**) Jako.

05

SLOVENSKJE NÁRODŇJE NOVINI.

1. Číslo. Pjatok d. 1. Klasňa. 1845

Čo cheme s novinami našimi?

Rad je i na nás, vidoví su a tu k Vám príchádzajú tak dávno žaluzje, a tolkou túžbou (aviditas; Sehnsucht) vizerajo Novini Národňje, Krajaňja Slovenskí! Kodekolvek sa stretňe občujuje duše z národa nášho, odvšadjaľ, vjeme, ozvú sa ím v ústretí zvuki (sonus; der Schall) plnje vďačenosti, radosti a nádeje, ozvú sa tak, jako sa ozívajú hlasi a pevnjí zvme keď sa vrátia do prístavu dávno, dávno čakaná ľoď (navis. das Schiff), ďeušica i drahích i tovar očakávaní, a jako zas z tejto pondravujú hlasi najradostnjejše tam tích na zemi stojících, tak i mi pondravujeme Vás, ktorí ste nás od dávna a vrúcnostou vizerali a teraz okolo nás sle sa zhromaďdili s hlbokou radosťou i srďečnosťou: Vi tam vidjac prichádzajúcich nás voláte „ľoď naša“ a mi zas pri pohľade na Vás voláme „zem“! V tomto ale objaťi a zvítaní sa našom, komu že oddať máme, krajaňja, vďačnosť naša spoločná, komuže vďjať vrúcne cíti naše? Tomu tam ktorí bleskom a slávou otočení (obklíčení, circumdatus, umrungen) z visokosti Svojej spustiu aj na nás opatrení národ pohľad milostivý, ktorí vípočívau dávne prosbi i túžbi naše a obdarili nás tím dobrodíštim, za ktorím dosno srdce nás vletkích horelo, novinami národňimi: Jemu patrí vďačnosť naša. On nám popjzau dožiť sa radosti tejto... On upevňi nás v našej nádeji!

Máme sa ale aj čomu radovať, že sme národňje novini dostali. V Ohňive našom, ktorí sme pred pár tíždnami k Vám, krajaňja, vistrojili, vilolíš sme na krátko velkú potrebu novín napospol, keď ale komu teda nám ích istotňe veľmi, veľmi treba. Jestli sa po národnich misích v krajiňe nasej Uhorskej pooberáme, vídime že nás tjeto skoro v každom obľaďe presvjeja a že mi v terajšom čase, ktorí sme predtím v mnohom ohľade pred ními stáli, teraz za nimi a tak rečeno len na stráže stojíme. Čo je je za príčina tohoto nášho nazad ostatja? Nepomáhali sme pozdvíhavaja času nášho, a potrebi naše vlastnje, a kďe ňjet (non est, ist nicht) poznaja tam ani ňjet zadosturoběnja potrebám takímto, tam ňjet napravenja. Z tohoto nášho nazad ostatja všekako to: že sme sa sami seba, keď sí národi inšje pred nas zastalí, opustili a tak rečeno len na Boža milosť ňechali. Bozja milosť a pomoc, pravda, všaďe je potrebná a bez nej človek ňic ňeviďeje, ale bez práce, bez ustávaja ďepríde tjež ako Božje požehnaňje, jebo len pricou človek si ho naklonje a hodnim sa ho stávo. Pracuvať teda a do práce sa s celou dušou chitiť mustme, do čoho sa ale oddať, čo prijmať, čo od seba odstrkuvať, čo napravavať, to poznať, o tom sa nám prevedeť treba. A pred všetkím tímto jestli že sa naozaj s celou dušou do práce dať máme, jestli že chceme abi naša vítraulivosť v ňej bola ňerušenaja a tak abi sa nám ďjelo naše podarilo, musime si vizaať že ťažko, veľmi ťažko stojíme, lebo pred pokuším musí vždi predísť úprimnuo vizeňje chib a ňedostatkou (defectus, der Mangel) vlastních. Neteda k poznaňu tohoto nášho túžkeho stanja hlbokjeho rozvažovaja, dosť bežní pohlad len na národi vo vlasti našej ňjače a na sta nás v tom naš lahko posoli, a naši inších národou o nás lahko na to upamatujú: ňje je terar dosť pri orňe (agricultura, der Ackerbau) a hospodárstve vedeť a robiť len to, čo predkovja vedeli a robili, ňje je dosť len s nižšimi remeslami a i to bez dalších známosti sa zaoberať, ňje je dosť známosti ku stavu a povolaňu svojmu len po úkolech si nazjerať a ces celí život len na tom, misľjac si že s málom spokojní je šťastlivi, prestávať, ňje je dosť na starostcovskej kuric sedjeť, pekňje predešje časi spomínať a o ích s hlbokou spokojnosťou rozprávki načúvať, ňje je dosť so slobodami svojimi pred ními si pohrávať, ňje je dosť len to co sa v ďedine, v okoli, v stolici, na vídjeku rodi vedjeť, ňje je dosť len sím o sebe ňit a len na seba a svojich všetko co sa naslíška, razbjera, naznája vinakladať, ňje je dosť len kúsi náboženskje a ďuchovje verše ľebo básňe (poetica carmina, Gedicht) spisovat a vídávať, ňje je dosť toť len kňihu dajakú kúpit a ďakedi keď dobrú vuolu človeka nadíde v ňej sa na to predrat: o mne naš terajší čas ľjada, o mne vetšje sí terar naše ľjako dakedi boli potrební! Mnoho, mnoho nám chíbi, mnohje sú naše ňedostatki, ale mi sme dosjal (nuc adnuque, bis jetzt) na nás tak ako sme boli prestávali a len vždi čo sme mi za národ znamelití, vihorni a Boh vje jaki vikrikovali, seha visisovali a pri tom do našich vnutrnosťi (interna, das Innere) ňchladeli a málo čo zlebo ňic ňerobili, a kďe sme aj ňječo málo vikonali, už Bob vje jako visoko to kládli a na tom se zakladali, ňa už sme sa na tú modu naučili že sme naše ňchodi (fortuna adversa, die Unfälle), náš chatrní stav, naše od sveta odstrčeňje len inším za vinu dávali a to zlosti druhích, samí sa skoro za dokonalích, ňez chíbi mojne, pripisovali a tak naše slabosti, naše chíbi, vini a zlost vlastná samim sebe ukrívali a tak len vždi ti stari. ti domňeli (reputati. dicuvali sa ňeviďeje a ňe opravdivej láski a velkă je síla pobožnej dárovitosti a dobročinnosti. —

DENNÍK ZAHRANIČNÍ.

Sasi.

Lipsko, 15. klasňa. Včera po obede o 5. hoďine dŕžalo sa v strelnici zhromaďenje pod predsedníctvom mnohích radních pánou a inších poznatích mužou. O ½ 9 hoďine navrátilo sa z cesti vislavstvo, ktoruo do Drazdan ku královí s prjjmom chodilo, a ďalo správu v palole strelňej o svojom vislavstve. Z tejto správi je vídno, že kráľ len po dokončenom vístavaňi svoju vuolu ostánmi muože. Dňes ráno sa pochovalo ňesť zastrelených vo slávnom sprjevode. Zástavi univerzitskí, meštanskí, kňihľačeľeskí a inje vjali na čele sprjevodu. Mesku vojske a množstvo ľudu rozlišjeho stavu a raďu sprevádzalo pohreb. Na hrobitove sa ňesť rečíkou odmjeňalo. Pospolitosť zachovávala primerení pokoj a tichosť.

Prusi.

Bonn, 13. klasňa. Slávnosť Beethovenova (dávneho skladateľa hudbi z rodu Nemeckjeho) už pominula. O 8-mej hoďine pobnuv sa slávni sprjevod v následujúcom porjadku do Münsterskjeho kostola: napredok išla hudba, za ňou Bonnskí-strelci, študenti, vibor slávnosti, profesorovja na univerzite s úrad. mraki, kňazstvo, vojenskje vrchnosti a vislavstvo meštanskou, za ktorím druhá hudba nasledovala. V kostole sa spjevala Beethovenova omša čislo 1. vedením professora Breidenšteina, v ktorej p. Standigl a paňe Tučková a Krička samospevi prevalí. Z kostola išjeu zástup na Münsterski bohate zástavami a rozličnimi okrašeňimi plac, kďe vietki mjestá ďivákami prepňeňje boli. Potom držau prof. Breidenstein chvalorec na Beethovena a takto ju skončiu: „Nech spadňe závoj, čo jeho slávu ovenčenú hlavu chráni a slovutnjeho muža naším zrakom ukrívа; ňech spadne a ukáže nám umelca Lud. van Beethovena!“ Závoj zmiznuv a nárazmi radosti krik sa strhou a každí kloňok čelu sklonj; z Jasnosti královje Krajinská hrabina Ahlefeldtova, ktorá ňedávno s Jasnosťi královje Anglickej a kráľ Pruskí, ktorí okolo 11 ½ príšli, vítali sa svojich mjest, ako učiňi pamjatku najvetšjeho hudobňjeho umelca v Nemeckej. Po slávnosti navštívila královna Anglická s kňažetom Albertom a Pruskim králom bívalú hospodu svojho muža v dome prof. Bioša a staňe sa vrátila k obedu na zámok Brühl, pri ktorej hostiňe Pruskí kráľ následujúcej pripitok povedau: „Pijňi moji! Naplňe pohare až po vrch! Pripjeme mesu, ktoruo jak v Brittanskich tak i v Nemeckich srdcách ňevistovňe sladku ctnje; uzívalo na ono nad bojskámi, jako znak potechnajúcjeho prjateľstva vo vojne. Dňes su oziva po trieť-ročiom pokoji, jako plode ľahkej práce tích ďní, tu v Nemeckom kraji, na brehách krásneho Rena. To meno je: Viktória! Pijňi moji! Vipište pohare až na dno! Prijatok tento na zdravje Jej Jasnosti Královnej Velko-Brittanskej a Irskej! Nech žije královná Viktória a jej najovzácnejšjí manžel!“

Kolín, 15. klasňa. Na včerajšom koncerte, ktorí sa na zámku Brühle dŕžau v prítomnosťi královnej Anglickej a kňažata Alberta; kráľa a královnej Belgickej; kráľa Pruskjeho a mnohích kňažat, tento bou porjadok. Koncert sa začau o 9 hoďine vedeňim Mayerbeera, vtaskou královnej Viktórie, zhotovenou od Forstera a do hudbi uvedenou od Mayerbeera, v ktorej p. p. Manšius, Píšek a Standigl jako samospevci vistúpili. Potom nasledovali eške rozličnje spevi a hudbi od najchíreňších spevcou, speváh a hudebňíkou, jako od Pieka, Standigla, Lista, Lindovej, Garcinovej a inších. O 12 sa vzťjahla Viktória. Dňes bude zase koncert na zámku Stolzenfelse.

Turecká.

Carihrad, 30. čerwca. Vis. porta oznámila toho tíždňa predstavníkom (zpravcestam) veľkích mocnosťi, že si umjeľa v Syrii medzi Drúsami a Maroniťami povstaje rozbroje, keď bi to po dobrotki ňešlo, ozbrojenou rukou udusiť. Z tej príčini, že je sám Reis-Effendi za Sultánskeho mimorjadneho komissára menovaní a obširnimi plnomocenstvami zaopatreni. Sekib-Effendi že o ňedlho do Syrie oďde; od dňa jeho príchoda prestáne moc Veďáhi Pašova a ďeplotná buďe až do návratu Reis-Effendiho do Carihradu. — Porta menuvala vistrevacej vibor, ktorí kapitánou dvoch Turečkich parodňí, čo sa ňedávno na újerňom morí do vedna buchli, siďiť má. Kapitáni títo su vojaja Lambert a Dublin a oba sú Angličaja. Vibor tento ma zaňeať a ďaktorích veľkášou Turečkich a ňiroch kapitánou Sultánskeho loďstva, z kommandantou cudzích vojenskich loďi, čo terau tuná stojí, a zo 4 kapitánou Engl. Rakús. Sardinskich a Ňeckich bojeckich loďi. — Velko-kňažá Ruskuo Konstantin už sa navráťau a hňeď bez oďkladu nastúpiu spátočnú cestu do Odessi.

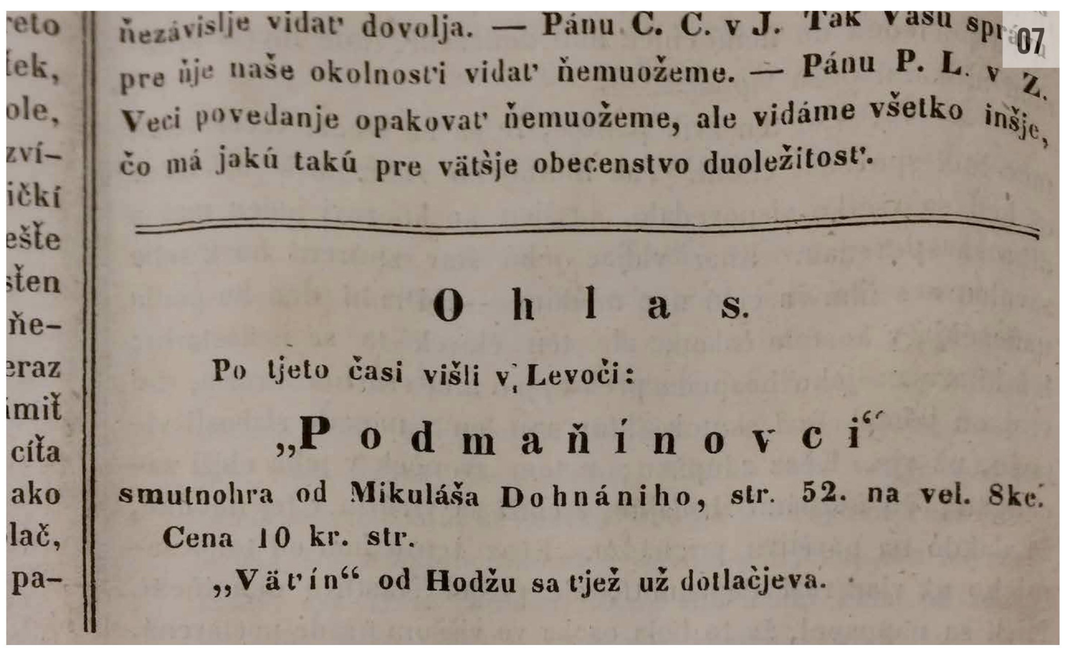
Beh na Viedenskej burze dňa 3. Mal. Rujna.

Metalliques 5 od sto 112 ⅛, 4 od sto 101 ⅝, 3 od sto 78, Banko-Z ½ od sto 66 ⅛, polička od r. 1834 797 ½, od r. 1839 323 ⅜, Akcie pomocnej ňebeskje 223 ¾, Milánskej 126 ¼, Vjeťensko-Glogovskej 116, Budjejovickej 187, Pavolonjje 691, Kotcháňovo ďreňi (lose) 57 ½, Poľerňsko-hlavňejšeňskje 116 ¾, Akcie banki 1015.

Pod správou a vídávaňim Ludevíta Štúra. — Vitlačjurik K. F. Wiganda v Prešporku.

06

Veci povedanje opakovať ňemuožeme, ale vidáme všetko inšje, čo má jakú takú pre vätšje obecenstvo duoležitosť.

Ohlas.

Po tjeto časi višli v Levoči:

„Podmaňínovci“

smutnohra od Mikuláša Dohnániho, str. 52. na vel. 8ke.

Cena 10 kr. str.

„Vätrín“ od Hodžu sa tjež už dotlačjeva.

DIVADELNÝ ÚSTAV BRATISLAVA THE THEATRE INSTITUTE

OROL TATRANSKÝ
(OROL TATRÁNSKI)

Vďaka pôsobeniu ochotníkov v Sobotišti a na Myjave a levočskej mládeže sa divadelná činnosť rozširuje i do ďalších slovenských miest. Počas školských prázdnin študenti často navštevovali slovenský vidiek s vopred nacvičenými predstaveniami alebo sa v niektorom meste pričinili o to, že miestni obyvatelia pripravili nejaké vystúpenie. Aj po ukončení štúdií podnecovali alebo osobne organizovali ochotnícku činnosť na svojich nových pôsobiskách. Vplyv a význam divadelných aktivít štúrovskej mládeže sa tak „nitriansko-sobotištskou“ a levočskou činnosťou neskončil, práve naopak, presúva sa do ďalších slovenských miest. Početné ochotnícke predstavenia sa v 40. rokoch 19. storočia konali najmä v Turčianskom Svätom Martine, Brezne, na Myjave, v Liptovskom Svätom Mikuláši, Modre či Banskej Štiavnici. O ich umeleckej úrovni a ohlase, ktorý v divákoch zanechali, máme viaceré správy – uverejňované boli na stránkach *Orla tatranského*.

Dvojtýždenník *Orol tatranský* (*Orol tatránski*) bol literárnou prílohou *Slovenských národných novín* (*Slovenskje národňje novini*), ktoré vydával Ľudovít Štúr. Táto príloha začala vychádzať v Prešporku 8. augusta 1845. V každom čísle prílohy bola na titulnej strane uverejnená báseň a za ňou nasledovali literárna alebo historická štúdia, ukážky z umeleckej prózy, drobné správy a oznamy, rôzne úvahy, cestopisné či jazykovedné články a v niektorých číslach sa našli aj divadelné ohlasy, teda niečo ako dnešné recenzie. Čitateľ sa z textu dozvedel, kde sa „divadelná zábava“ konala a akým spôsobom prebiehala. Súčasťou „divadelných zábav“ bolo najmä divadelné predstavenie a po jeho skončení tanečná zábava, spev a recitovanie vlasteneckých básní. Pisatelia správ často opisovali nielen dramatickú predlohu, podľa ktorej ochotníci hrali, ale aj herecké výkony, kostýmy a scénu, a najmä to, ako hra pôsobila na obecenstvo. Ochotníci mali väčšinou u divákov úspech, veď podľa pisateľov „ňebolo smjechu a tljeskaňú konca kraja“.

A tak Ľudovít Štúr opäť „zasiahol“ do divadelného života na Slovensku, keď na stránkach *Orla tatranského* uverejňoval (ako redaktor a vydavateľ) množstvo správ o divadelnom dianí na Slovensku, recenzie divadelných hier či informácie o divadelnom umení v habsburskej monarchii. Štúr a štúrovci videli v divadle jeden z nástrojov, pomocou ktorých chceli realizovať svoj národný program, osvetové a mravné ciele, a preto mu na stránkach novín venovali adekvátny priestor. Divadlo bolo pre nich školou života a mravov, školou pre spoločenské cnosti, „pre život vyšší národa“ a podľa Jozefa Miloslava Hurbana predstavovalo „najspôsobnejší orgán, ktorým sa život do žíl spoločenského života nalieva“.

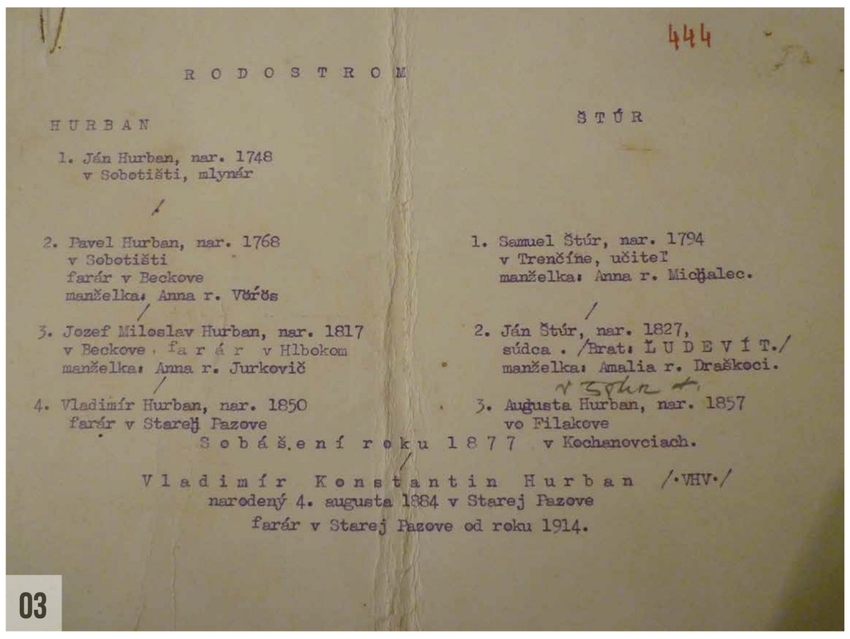
Podiel Ľudovíta Štúra na vývine slovenského ochotníckeho divadla tak nespočíva len v jeho konkrétnej účasti na divadelnom dianí, ale predovšetkým v jeho vplyve na študujúcu mládež, ktorá za sebou zanechala výrazné literárne dielo a podieľala sa na osvetovej a kultúrnej činnosti. A hoci sa o divadelných úsiliach romantickej generácie hovorí len okrajovo, práve aktivity jej príslušníkov v oblasti divadla znamenali vo vývine slovenského divadelníctva podstatný a dôležitý krok. Veď na nich stavalo ďalšie roky slovenské ochotníctvo, z ktorého sa neskôr formovalo aj profesionálne divadlo. Mladí štúrovci si aj v ťažkých existenčných a národných podmienkach uvedomovali dôležitosť divadla pre kultúrny rozvoj a ďalšie vzdelávanie, preto ho podporovali nielen vo forme dramatických textov, ale najmä aktívnou účasťou na divadelnom dianí – či už ako herci, alebo organizátori divadelných predstavení.

01

02

444

RODOSTROM

HURBAN

1. Ján Hurban, nar. 1748
v Sobotišti, mlynár

2. Pavel Hurban, nar. 1768
v Sobotišti
farár v Beckove
manželka: Anna r. Vörös

3. Jozef Miloslav Hurban, nar. 1817
v Beckove, farár v Hlbokom
manželka: Anna r. Jurkovič

4. Vladimír Hurban, nar. 1850
farár v Starej Pazove

ŠTÚR

1. Samuel Štúr, nar. 1794
v Trenčíne, učiteľ
manželka: Anna r. Michalec.

2. Ján Štúr, nar. 1827,
súdca. /brat: ĽUDEVÍT./
manželka: Amalia r. Draškoci.

3. Augusta Hurban, nar. 1857
vo Filakove

Sobáš.ení roku 1877 v Kochanovciach.

Vladimír Konstantin Hurban /.VHV./
narodený 4. augusta 1884 v Starej Pazove
farár v Starej Pazove od roku 1914.

03

01 HURBANOVCI ZO STAREJ PAZOVY – AUGUSTA HURBANOVÁ (RODENÁ ŠTÚROVÁ), ĽUDMILA HURBANOVÁ, VLADIMÍR HURBAN VLADIMÍROV, VLADIMÍR HURBAN.

02 VLADIMÍR HURBAN VLADIMÍROV (1884 – 19[illegible])

03 RODOKMEŇ RODINY HURBANOVCOV, KTORÝ VYTVORIL VLADIMÍR HURBAN VLADIMÍROV. RUKOU DOPÍSAL RODNÉ PRIEZVISKO MATKY „ŠTÚR“

04 DOBOVÝ POHĽAD NA STARÚ PAZOVU

05 UKÁŽKY KNIŽNÝCH VYDANÍ HIER VLADIMÍRA HURBANA VLADIMÍROVA, MEDZI NIMI AJ HISTORICKÁ HRA ĽUDOVÍT ŠTÚR

06 TITULNÝ LIST RUKOPISU HRY ĽUDOVÍT ŠTÚR S DATOVANÍM, ŽÁNROVÝM ZARADENÍM, URČENÍM POSTÁV A ČLENENÍM DEJSTIEV. FRAGMENTY Z RUKOPISU HRY S DÔLEŽITOU POZNÁMKOU AUTORA TÝKAJÚCOU SA VÝZORU ĽUDOVÍTA ŠTÚRA A IDEOVÝ PLÁN HRY V GRAFICKOM NÁČRTE

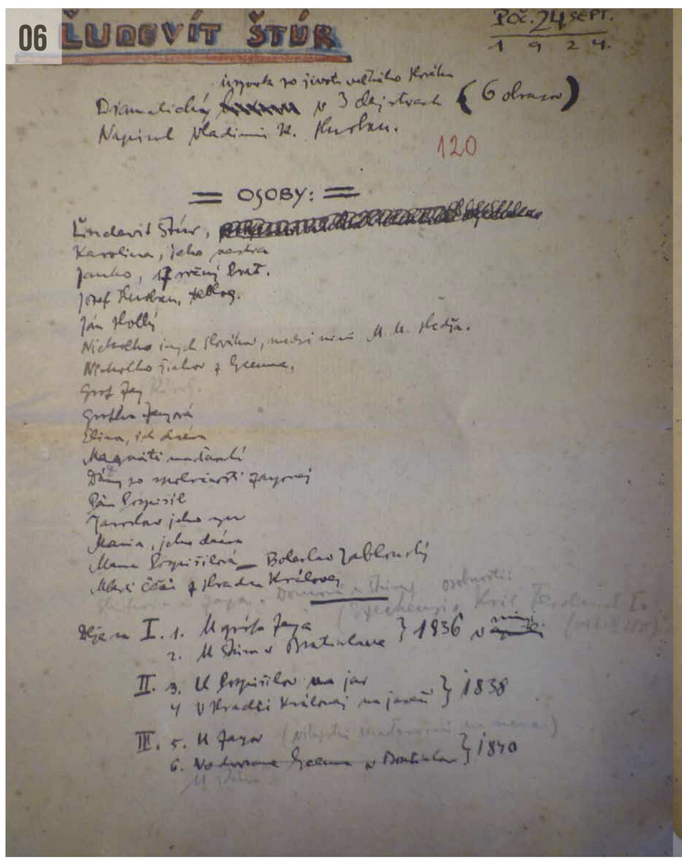

STARA PAZOVA. Ulica Kralja Petra.

04

05

06 LUDOVÍT ŠTÚR

Poč. 24 sept. 1924.

Dramatický [illegible] v 3 dejstvách (6 obrazov)
Napísal Vladimír R. Hurban.

120

= OSOBY: =

Ľudovít Štúr,
Karolina, jeho partia
Jankó, [illegible] brat.
Jozef Hurban, kolleg.
Ján Kollár
Michalko invalid (Kollárov, neskôr [illegible])
Michalko [illegible]
Gróf Jay
Grófka Jayová
Elvira, ich dcéra
Magnáti maďarskí
Dôstojníci maďarskí
Pán Popriviel
Jaroslava jeho syn
Mária, jeho dcéra
Mama Popriviel — Boleslav Zablocký
Malí čeľadníci grófa Jaya a Kráľovej

Dejstvo I. 1. U grófa Jaya } 1836 v [illegible]
2. U Štúra v Bratislave }
II. 3. U Popriviel na jar } 1838
4. V kráľovskej kráľovnej na jeseň }
III. 5. U Jaya } 1840
6. Na [illegible] Jaya v Bratislave }

Rozvrh:

Idejstvo:

1. obraz u grófa ZAYA.

Vidieť aristokratickú plutokraciu.
Jaro prevýja a kontrastuje sa so spartanskými [illegible] aristokracie.
Ale prevýja i duch Ľ. Štúra a nice pomenšie sa miestna [illegible] ELISE.
Zhrnutie: Elisa je zobratá do [illegible] Štúra a spolu stúpajú na [illegible] aristokratickú ale nie odporujúcu [illegible] aristokraty.
Memorte grof Y, ktorý má [illegible] Elisu na [illegible] Zayov.
Prichádza správa, že Štúr organizuje [illegible] slovenskú. Je vraj aj [illegible] [illegible] a [illegible] Elisa na [illegible] Štúr, ako [illegible] a vrhnúc sa [illegible].
Chýr o výlete [illegible] Štúra.
ZAY: No veď [illegible] Uhorsku aj [illegible]!

VÁŽNA POZNÁMKA:
ŠTÚR je KRÁSAVEC nielen DUŠOU ale TELOM! KRÁSNY DUCH – v KRÁSNOM TELE. TOJE CLOU

BRATISLAVA III. [illegible](6)

a. „Vyjsť“
b. Bonifácia
c. do boja!

GRAFICKÝ PREHĽAD:

OKOLNOSTI
ELISA
MAĎARSTVO
ŠRAZ
MÁRIA
ŠTÚR
SLOVENSKO
MARIA
ÚZAPIE

ŠTÚR
MAĎARSKO
ESTERHÁZI
ELISA
MÁRIA
BOLESLAV
SLOVENSKO

MAĎARSTVO → ELISA → ŠTÚR → MÁRIA → CHAOS
SLOVENSTVO

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

VLADIMÍR HURBAN VLADIMÍROV (VHV)

ĽUDOVÍT ŠTÚR

Vzájomné kontakty medzi Ľudovítom Štúrom a Jozefom Miloslavom Hurbanom sa rozvíjajú nielen v oblasti politickej, kultúrnej či literárnej, ale pokračujú aj v spájaní rodov. Druhorodený syn Anny Jurkovičovej a Jozefa Miloslava Hurbana narodený v roku 1850 v Brezovej dostal meno Vladimír. Dcére Jána Štúra, najmladšieho brata Ľudovíta Štúra, narodenej v roku 1857 vo Fiľakove, dali meno Augusta. Spojenie rodu Hurbanovcov a Štúrovcov sa udialo iba raz, a to práve vďaka sobášu Vladimíra Hurbana a Augusty Štúrovej, ktorí sa vzali v auguste 1877 v Kochanovciach. Ich spoločný život ďalej nepokračoval na Slovensku, ale v srbskej Vojvodine, v mestečku Stará Pazova, kde Vladimír Hurban pôsobil ako evanjelický kňaz. Tam sa manželom narodili dve deti – dcéra Ľudmila (1878) a syn Vladimír Konštantín (1884).

Štúrov prasynovec a Hurbanov vnuk Vladimír Konštantín Hurban, v ktorom sa zmiešala krv azda najvýznamnejších osobností slovenskej kultúrnej histórie, zdedil po slávnych predkoch umelecký talent. Literárne texty publikoval pod pseudonymom Vladimír Hurban Vladimírov (najčastejšie pod skratkou VHV), aby sa odlíšil od bratranca, tiež Vladimíra. Písal najmä divadelné hry, ale aj teoretické práce o divadle a literatúre. V dramatickej tvorbe sa zaradil k novátorom v oblasti témy, ale aj formy, keďže často experimentoval s kompozíciou hry. Je autorom viacerých drám, historických hier i veselohier, rozhlasových hier, napísal operetné libretá a patrí k priekopníkom v tvorbe filmového scenára.

V roku 1924 sa VHV pustil do písania ďalšej hry s historickou témou. Dramatických hrdinov vybral doslova z domáceho prostredia. Dej sústredil okolo hlavného hrdinu, ktorým bol jeho pokrvný príbuzný, prastrýc Ľudovít. Meno slávneho predka sa ocitlo aj v názve hry, v rukopise dokonca v pôvodnom znení mena „Ľudevít“. Drámu po názvom *Ľudovít Štúr* koncipoval VHV pôvodne ako „dramatický úryvok zo života veľkého Slováka“, neskôr v roku 1926 vyšla ako historická hra v troch dejstvách a šiestich obrazoch.

Životný príbeh Ľudovíta Štúra bol autorovi dobre známy z domáceho prostredia, odkiaľ čerpal podstatné informácie a získaval dokumenty pre spracovanie tejto historickej témy. Pri písaní hry sledoval hlavný cieľ – zachytiť v dráme špecifiká osobnosti Ľudovíta Štúra a priblížiť ho súčasníkom. Z hľadiska kompozície a dramatického napätia ide (v kontexte tvorby VHV) o menej vydarenú hru, pretože autor sa tu sústredil viac na podporu vlasteneckých, osvetových a národných snažení, než na skutočný konflikt a rozvíjanie vzťahov medzi postavami. Hra je tiež plná faktografických nepresností, čo u biologického potomka Štúra i Hurbana vyvoláva mnohé otázky. Voľné narábanie s faktami a adorovanie Štúrovej osobnosti malo zjavne jediný zámer – osvetliť vtedajšiemu divákovi (čitateľovi) životné osudy Štúra ako romantického hrdinu a upozorniť na jeho dôležité postavenie v národnom hnutí.

Historickú drámu *Ľudovít Štúr* na slovenskom profesionálnom javisku nikdy neuviedli. Úryvok z nej však vysielali v rozhlase 20. novembra 1932 z vysielača v Turčianskom Svätom Martine, v podaní členov Slovenského spevokolu. Na javisku sa ale ukázala v Srbsku, dokonca ešte pred publikovaním. Z rukopisu ju naštudovali ochotníci zo Starej Pazovy a 19. marca 1925 ju pre české publikum hrali v Belehrade. Predstavenie *Ľudovít Štúr* bolo tiež súčasťou Národných slávností v Petrovci, ktoré sa konali 9. augusta 1926. A napokon, prvý obraz I. dejstva hry uviedli opäť Staropazovčania, 2. februára 1928 v rámci osláv 25. výročia ochotníckeho divadla v Starej Pazove, ktoré založili a organizovali práve Hurbanovci. Je zrejmé, že dráme *Ľudovít Štúr* pripisovala rodina Hurbanovcov veľký význam, preto ju zaradili do programu divadelných osláv. Na Slovensku sa hra objavila iba na ochotníckom javisku – v roku 1929 ju uviedol divadelný súbor Sokol z Trenčína a v roku 1936 sa jej zhostilo Združenie evanjelickej mládeže v Banskej Štiavnici.

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE